

לקוטי תורה • שיר השירים • מאמר 31

לבאר הדברים ע"פ ששים המה מלכות כו' ודרשו...

”שישים מלכות”

התורה, ”שישים מלכות”, יורדת דרך השתלשלות הדרגתית מחיצוניות החכמה, ואילו נשמות ישראל, ”אחת היא יונתי”, מושרשות בפנימיותה, שהשתלשלות הדרגתית אינה יכולה להעבירה. מי ש”רעותא דליבא” שלו מגיעה לשורש הזה עומד למעלה מן התורה; מי שלא הגיע אליו נמצא למטה מן התורה וכפוף לה.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/shir-hashirim/31

הנקודה

התורה, "שישים מלכות", יורדת דרך השתלשלות הדרגתית מחיצוניות החכמה, ואילו נשמות ישראל, "אחת היא יונתי", מושרשות בפנימיותה, שהשתלשלות הדרגתית אינה יכולה להעבירה. מי ש"רעותא דליבא" שלו מגיעה לשורש הזה עומד למעלה מן התורה; מי שלא הגיע אליו נמצא למטה מן התורה וכפוף לה.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

חז"ל מפרשים את "שישים מלכות ושמונים פילגשים ועלמות אין מספר" על מסכתות, ברייתות והלכות שבתורה. אולם הפסוק הבא, "אחת היא יונתי", מציב את כנסת ישראל למעלה מהן, בעוד שמקורות אחרים מציבים את התורה למעלה: ישראל "קשורים בתורה", והתורה היא החתן. לפי משנת חסידים, כנסת ישראל היא המלכות שבפנימיות ז"א, השווה לו. בכל מדרגה יש פנימיות וחיצוניות, ורק חיצוניותה של הסיבה מגיעה אל התוצאה שלה, ולכן פנימיות החכמה נשארת למעלה מהשתלשלות. מלאכים, הנולדים מזיווג רוחני דרך השתלשלות זו, באים מחיצוניותה ואינם יכולים להוליד; נשמות ישראל, שמקורן בזיווג "גופני" נמוך יותר, שבו "נעוץ סופן בתחלתן", באות מפנימיותה, שבה שורה אור אין סוף, ויכולות להוליד. התורה שבעל פה היא מלכות כפרצוף נפרד, ששורשה בחיצוניות אבא; כנסת ישראל, "אחת, תאומתי", מקבלת מכתר. מי שמגיע לכתר באמצעות "רעותא דליבא", כמו החסידים הראשונים, עומד למעלה מן התורה; מי שלא הגיע לכך קשור אליה.

מבנה

1	מי למעלה — ישראל או התורה?	11
שישים המלכות הן מסכתות התורה, אך "אחת היא יונתי" מציב את כנסת ישראל למעלה מהן, בעוד שמקורות אחרים מציבים את התורה למעלה. כנסת ישראל היא המלכות שבפנימיות ז"א; ומכיוון שרק חיצוניותה של הסיבה מגיעה אל תוצאתה, פנימיות החכמה נשארת למעלה מכל ההשתלשלות.		
2	נשמות ומלאכים	21
המלאכים באים מ"זיווג נשיקין" רוחני דרך השתלשלות הדרגתית, ולכן מחיצוניות החכמה; הם אינם מולידים ואינם משתנים. נשמות ישראל באות מ"זיווג גופני" נמוך יותר, שבו "נעוץ סופן בתחלתן", ולכן מפנימיות החכמה, שבה שורה אור אין סוף; להן, לארץ ולכל מה שחי ממנה יש כוח להוליד.		
3	המלכות והיונה	31
התורה שבעל פה, על אינספור הלכותיה, היא מלכות כפרצוף נפרד, הדיבור העליון, ששורשו בחיצוניות אבא: "נובלות חכמה". כנסת ישראל היא "תאומתי", שווה לז"א, "יונתי", קשורה ל-370 האורות, ו"אחת", מקבלת מכתר.		
4	למעלה מן התורה ולמטה ממנה	41
החסידים הראשונים, שרעותא דליבא שאין לה גבול הגיעה לכתר, עמדו למעלה מן התורה, ולכן התורה שלהם השתמרה מאליה. מי שלא הגיע למדרגה זו נמצא למטה מן התורה וקשור אליה כאל חתן.		

כנסת ישראל כנסת ישראל

עדת ישראל. כאן היא מזוהה לא עם מלכות כפרצוף נפרד, אלא עם המלכות שבפנימיות ז"א, שבה היא שווה לו, "תאומתו".

הפנימיות והחיצוניות פנימיות וחיצוניות

בכל מדרגה יש תוכן פנימי וביטוי חיצוני. בהשתלשלות של סיבה ומסובב רק החיצוניות של הסיבה מגיעה אל המסובב, ושם נעשית לתוכן הפנימי שלו.

"סופן נעוץ בתחילתו" נעוץ סופן בתחלתו

מתוך ספר יצירה: המדרגה הנמוכה ביותר קשורה לעליונה ביותר. הדבר מסביר כיצד הגשמיות, שמחוץ להשתלשלות ההדרגתית, יכולה להכיל את הפנימיות שאין המדרגות הרוחניות יותר יכולות להכיל.

זיווג נשיקין וזיווג גופני זיווג נשיקין / זיווג גופני

שני סוגי זיווג של ז"א ונוקבא. המלאכים באים מזיווג הנשיקין הרוחני, ונשמות ישראל מהזיווג הגופני הנמוך יותר, הנושא את פנימיות החכמה.

נובלות חכמה שלמעלה נובלות חכמה שלמעלה

הכינוי שנתנו חז"ל לתורה: מה ש"נופל" מן החכמה העליונה, מחיצוניותה, כשם שהדיבור נושא רק את חיצוניות השכל של האדם.

רעותא דליבא רעותא דליבא

אהבה בלי גבול של "בכל מאדך", למעלה מאהבה המוגבלת בכלי. היא מגיעה לכתר, שלמעלה מן התורה.

קטע 1 • 11

מי למעלה — ישראל או התורה?

1 לבאר הדברים ע"פ ששים המה¹ מלכות² כו' ודרשו רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] ס' מלכות אלו ס'³ מסכתו.⁴ ושמונים פילגשים אלו שמונים ברייתות. ועלמות אין מספר אלו הלכות.⁵

לבאר את הדברים על הפסוק "שישים המה מלכות" וכו'. חז"ל דרשו: "שישים מלכות" — אלו שישים מסכתות; "ושמונים פילגשים" — אלו שמונים ברייתות; "ועלמות אין מספר" — אלו ההלכות.

המאמר פותח בשיר השירים ו, ח ובדרשת חז"ל הרואה בפסוק תיאור של התורה. שישים ה"מלכות" הן שישים מסכתות התלמוד, שמונים ה"פילגשים" הן שמונים ברייתות — תורות של התנאים שמחוץ למשנה — וה"עלמות אין מספר" הן ההלכות הפרטיות שאין להן מניין.

ולהבין דלפי⁶ [דלפי זה] מהו שכתו אח"כ אחת החא יונתי דקאי על כנס"י [כנסת ישראל] שמפליג במעלתה יותר מבמעלת התורה וכדמשמע ג"כ ממה שנקרא ישראל חתן והתורה כלה⁶ בפסוק תורה צוה לנו משה מורשה⁷ כו'

ויש להבין: לפי זה, מה פירוש הכתוב בהמשך, "אחת היא יונתי", המכוון לכנסת ישראל, שהפסוק מפליג במעלתה יותר ממעלת התורה? כך משתמע גם מכך שישראל נקראים חתן והתורה כלה בפסוק "תורה צוה לנו משה מורשה" וכו'.

הקושי הוא שהפסוק הבא, "אחת היא יונתי", עוסק בכנסת ישראל ומעמיד אותה מעל כל אותן "מלכות", כלומר מעל התורה. גם התלמוד אומר כך כשהוא דורש "מורשה" במשמעות "מאורשה": התורה מאורסת לישראל, ולכן ישראל הם החתן והתורה הכלה.

ואמנם לפעמים משמע בהיפוך שהתורה היא יותר גבוהה עד שאמרו ישראל מתקשראן באורייתא⁸ ולא עוד

ואולם, לפעמים משתמע ההפך — שהתורה גבוהה יותר, עד שאמרו: "ישראל מתקשראן באורייתא". ולא עוד,

מקורות אחרים מצביעים בכיוון ההפך. הזוהר מדבר על שלושה קשורים זה בזה — הקדוש ברוך הוא, התורה וישראל — ובשרשרת הזאת ישראל קשורים לתורה, ומשתמע מכך שהתורה גבוהה יותר.

אלא שלפעמים מבואר שהתורה נקי חתן וישראל נקי כלה כמ"ש רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] ע"פ ביום חתונתו^{9,10} זו מתן תורה

אלא שלפעמים מבואר שהתורה נקראת חתן וישראל נקראים כלה, כפי שאמרו חז"ל על הפסוק "ביום חתונתו": זהו מתן תורה.

יתרה מזו, המשנה בסוף מסכת תענית דורשת את "ביום חתונתו" (שיר השירים ג, יא) על מתן תורה. כפי שאדמו"ר הזקן מפרש זאת כאן, התורה היא החתן וישראל הם הכלה.

וזהו היפוך כו' (ועמ"ש מזה בד"ה תורה צוה) ¹¹ ולהבין כ"ז [כל זה] כי אלו ואלו דברי אלקים חיים.

וזהו היפך הדברים וכו'. (ועיינו במה שנתבאר על כך במאמר המתחיל "תורה ציווה לנו משה"). וכדי להבין את כל זה יש להקדים ש"אלו ואלו דברי אלקים חיים".

זו תמונה הפוכה מן התמונה הראשונה, ואדמו"ר הזקן מפנה למאמרו "תורה ציווה לנו משה" להרחבה. כעת הוא מבקש להראות כיצד שתי הדעות נכונות, שהרי "אלו ואלו דברי אלקים חיים" – לשון התלמוד על שתי דעות מנוגדות ששתיהן נכונות.

צריך להקדים מ"ש במ"ח ¹² דפי כנ"י [כנסת ישראל] הגם שמתייחס לספ"י [לספירה / לספירות] המלכות אינו בחיי המלי הנעשית פרצוף בפ"ע [בפני עצמו]

יש להקדים את מה שכתוב במשנת חסידים: פירוש כנסת ישראל, אף שהיא מיוחסת לספירת מלכות, אינו בחינת המלכות שנעשית פרצוף בפני עצמה,

התשובה נפתחת בדברי משנת חסידים, ספר קבלי. כנסת ישראל קשורה למלכות, האחרונה בספירות, אך לא למלכות העומדת כפרצוף נפרד – מבנה שלם בפני עצמו.

אלא הוא בחיי פרצוף המלכות שבתוך פנימית דז"א ושם הם שוים כי היא גדולה כמוהו ממש כו'

אלא זו בחינת פרצוף המלכות שבתוך הפנימיות של ז"א; ושם הם שווים, כי היא גדולה ממש כמותו וכו'.

כנסת ישראל היא דווקא מלכות כפי שהיא קיימת בתוך הפנימיות של ז"א, פרצוף המדות. שם מלכות אינה פחותה מז"א: הם שווים, "היא גדולה כמותו".

ע"ש וזהו ענין כלת משה (וע' בז"ה [בזוהר] ¹³ ר"פ בראשית גבי כשושנה ¹⁴ כו' כן רעיתי ¹⁵ כו' ובסה"מ [ובספר הדרת מלך] ס"י קנ"ו) וביאור הענין

עיינו שם. וזהו ענין "כלת משה". (ועיינו בזוהר הרקיע, בתחילת פרשת בראשית, על "כשושנה" וכו', "כן רעייתי" וכו'; ובספר הדרת מלך, סימן קנ"ו.) וביאור הענין:

מלכות פנימית זו נקראת "כלת משה". לפי הערת מהדורת קה"ת, הקיצור שתורגם כאן כ"זוהר" מציין את זוהר הרקיע, פירוש על הזוהר, על מילות הפתיחה של הזוהר "כשושנה בין החוחים" (שיר השירים ב, ב), שבהן השושנה היא כנסת ישראל. ספר הדרת מלך הוא פירוש נוסף על הזוהר.

הנה נודע שכל ההשתלשלות הם פנימית וחיצונית וגם ב"ס [ב"י ספירות] יש פנימית וחיצונית כמו בבחי' חכמה שיש בה פנימית והוא על דרך משל עומק ותוכן המושכל

הנה ידוע שכל ההשתלשלות מורכבת מפנימיות ומחיצונית, וגם בכל אחת מעשר הספירות יש פנימיות וחיצונית. כך, למשל, בבחינת חכמה יש פנימיות, שהיא, על דרך משל, העומק והתוכן של המושכל,

ההסבר מתחיל מכלל יסודי: בכל מדרגה שבהשתלשלות, וכן בכל אחת מעשר הספירות, יש פנימיות וחיצונית. בחכמה, הפנימיות דומה לעומק ולתוכן העיקרי של הרעיון.

שהוא למעלה מהתלבשות באותיות המחשבה ודבור וכמ"ש במ"א ועיין בביאור ע"פ והניף הכהן אותם^{16,17} בסופו ובד"ה

שאינה מתלבשת באותיות המחשבה והדיבור, וכמבואר במקום אחר. ועיין בביאור על הפסוק "והניף הכהן אותם" בסופו, ובמאמר המתחיל

העומק של הרעיון נמצא למעלה מהתלבשות באותיות המחשבה והדיבור. ההפניות הן למאמרים אחרים בלקוטי תורה המרחיבים בעניין זה.

הנה ים סוף¹⁸ ובביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר^{19,20} ויש בה חיצוניות והוא הארת השכל במלובש במו"ד [במחשבה ודבור]

"הנה ים סוף", ובביאור על הפסוק "כי ביום הזה יכפר". ויש בה גם חיצוניות, והיא הארת השכל כפי שהיא מתלבשת במחשבה ובדיבור.

החיצוניות של חכמה היא אורו של הרעיון כפי שהוא מתלבש במחשבה ובדיבור — החלק שאפשר לחשוב עליו במילים ולבטא בדיבור.

וכן במדות חסד וגבורה שפנימיותם הוא בחי' עומק ותעלומות ההתפעלות שבבחי' חסד או גבורה שאינו יכול להוגבל ולהתלבש באותיות הדבור וחיצוניותם הוא הארת המדה המתלבשת בדבור שמפרשנה לזולתו כו'

וכך גם במדות חסד וגבורה: הפנימיות שלהן היא עומק ותעלומות ההתפעלות שבבחינת חסד או גבורה, שאינה יכולה להיות מוגדרת ולהתלבש באותיות הדיבור; והחיצוניות שלהן היא הארת המדה המתלבשת בדיבור, כאשר מבטאים אותה בפני הזולת וכו'.

כך גם במדות. הפנימיות של חסד או של גבורה היא הרגש העמוק והנסתר, שאי אפשר להכיל במילים; החיצוניות היא החלק מן הרגש שמתלבש בדיבור כשמשפרים עליו למישהו אחר.

(ו"ז"ש [וזהו שכתוב] בזהר ס"פ קדושים) (דפ"ו ע"א) ע"פ ואחרי לא יהיה²¹ דהא דוד הכי איקרי²² כי דוד הוא בחי' מלי' עולם הדבור הוא מקבל מאחוריים דז"א וגם נה"י [נצח הוד יסוד] דז"א הם מוחין לנוק' [לנוקבא]

(וזהו שכתוב בזהר, סוף פרשת קדושים) (דף פ"ו ע"א), על הפסוק "ואחרי לא יהיה": "שהרי דוד נקרא כך". דוד הוא בחינת מלכות, עולם הדיבור, המקבלת מאחוריים דז"א; וגם נה"י דז"א הם מוחין לנוקבא.

הזהר, על ישעיהו מ"ג, י, "ואחרי לא יהיה", אומר ש"אחרי" הוא כינוי לדוד. דוד מסמל את מלכות, "עולם הדיבור", המקבלת מאחוריים — הצד החיצוני — של ז"א; ונה"י, המדות התחתונות של ז"א, משמשים כמוחין של נוקבא.

ולכן נקרא אחרי ועמ"ש ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו²³ ועדי"ז הוא בכל ההשתלשלות והנה ידוע שבהשתלשלות עילה ועלול נעשה מחיצוניי [מחיצוניות] העילה בחי' פנימיות בהעלול

ולכן הוא נקרא "אחרי". ועיין במה שכתוב על הפסוק "אחרי ה' אלקיכם תלכו". וכך הוא בכל ההשתלשלות. והנה ידוע שבהשתלשלות של עילה ועלול נעשית החיצוניות של העילה בחינת פנימיות בעלול.

לכן מלכות נקראת "אחרי": היא מקבלת ממה שנמצא מאחור, מן החיצוניות. אותו דפוס מתקיים בכל ההשתלשלות: מה שהוא חיצוניות בעילה נעשה הפנימיות של העלול שמתחתיה.

כי הפנימית של העילה א"א להעלול לקבל אותה כלל מאחר שהוא רחוק בערך המעלה והמדרגה וא"כ הרי בחי' חכמה שהיא ראשית הנאצלים והתחלת ההשתלשלות דאצילות

שהרי העלול אינו יכול לקבל כלל את הפנימיות של העילה, מכיוון שהוא רחוק ממנה בערך המעלה והמדרגה. ואם כן, הרי בחינת חכמה, שהיא ראשית הנאצלים ותחילת ההשתלשלות דאצילות,

הסיבה היא שהעלול נמוך מן העילה במידה כזאת, שאינו יכול לקבל כלל את פנימיותה. כעת מיישמים את הכלל על חכמה, הראשונה שבמדרגות הנאצלות, שבה מתחילה ההשתלשלות דאצילות.

כי מחכמה נמשכה הבינה ומבינה נמשכו המדות כו' מעולם לא נמשך ממנה בהשתלשלות רק החיצוניות

שהרי הבינה נמשכה מחכמה, ומהבינה נמשכו המדות וכו' — בהשתלשלות לא נמשכה ממנה מעולם אלא החיצוניות.

הבינה נמשכת מחכמה, והמדות נמשכות מבינה. אך מה שחכמה מעבירה הלאה בשרשרת ההשתלשלות הוא רק החיצוניות שלה.

אבל הפנימיות הוא למעלה מההשתלשלות ואינו מתלבש בבינה עד"מ מהתלבשות השכל בהשגה שהחיצוניות בלבד מתלבש ולא עמקו כו'

אבל הפנימיות היא למעלה מההשתלשלות ואינה מתלבשת בבינה; הדבר דומה להתלבשות השכל בהכנה, שבה מתלבש רק הממד החיצוני, ולא עומקו וכו'.

הממד הפנימי של חכמה נשאר למעלה מההשתלשלות ואינו מתלבש אפילו בבינה. הדבר דומה לרעיון שנכנס להבנתו של אדם: רק חלקו החיצוני נקלט, ולא עומקו.

(וע' בזהר בראשית) (ד"כ ע"א) דא לגו מן דא כו' עד דאשתכח דהאי קליפה להאי²⁴ כו'

(ועיינו בזהר, בראשית) (כ ע"א): "זה בתוך זה" וכו', עד "נמצא שזה קליפה לזה" וכו';

הזהר מתאר את כל המדרגות כשכבות: "זה בתוך זה", וכל אחת מהן היא הקליפה החיצונית של זו שבתוכה. קליפה כאן פירושה מעטפת חיצונית המקיפה גרעין, כפי שהזהר עצמו אומר שם, ולא הכוחות המתנגדים לקדושה.

נקודה קדמאה כו' אתעב יד חד היכלא כו' ועם כל דא לאו דקיק וזכיך איהו כההוא נקודא קדמאה כו'

"נקודה ראשונה" כו', "נעשה היכל אחד" כו', "ועם כל זה, אין הוא דק וזך כמו אותה נקודה ראשונה" כו'.

הזוהר ממשיך: הנקודה הראשונה התפשטה ונעשה לה "היכל" כדי להלביש אותה, אך ההיכל הזה אינו דק וזך כמו הנקודה הראשונה. מה שיוצא ממקור הוא רק הלבוש שלו, ולא האור הפנימי שלו במלואו.

עיי' שהוא מוכן ע"פ הנ"ל ועמ"ש במ"א בד"ה עוטה אור כשלם^{25, 26} וסדי"ה ואלה שמות בניי [בני

ישראל]:^{27, 28, 29}

עיינו שם. הדברים מובנים על פי האמור לעיל. ועיינו גם במה שנכתב במקום אחר, במאמר המתחיל "עוטה אור כשלמה", ובסוף המאמר המתחיל "ואלה שמות בני ישראל".

דברי הזוהר מובנים על פי הכלל שהוסבר לעיל. אדמו"ר הזקן מפנה אחר כך למאמר "עוטה אור כשלמה", שלפי הערת קה"ת הוא איגרת הקודש י"ט שבתניא, וכן לסוף המאמר "ואלה שמות בני ישראל".

קטע 2 • 21

נשמות ומלאכים

2 והנה שרש הנשמות הוא מבחי' פנימיות החכמה³⁰ ושרש נשמות מלאכי' [מלאכים] הוא מבחי' חיצוניות

כי המלאכים נולדים מזיווג נשיקין דזו"ג [דזעיר אנפין ונוקבא] שהוא רוחני והיינו שנמשכה השפע כסדר ההשתלשלות

שורש הנשמות הוא בבחינת פנימיות החכמה, ואילו שורש נשמות המלאכים הוא בבחינת חיצוניות החכמה; שהרי המלאכים נולדים מ"זיווג הנשיקות" של ז"א ונוקבא, שהוא רוחני, כלומר, השפע נמשך בסדר ההשתלשלות.

כעת מיושם הכלל של פנימיות וחיצוניות על הנשמות והמלאכים. נשמות ישראל מורשות בפנימיות החכמה, ואילו המלאכים — בחיצוניותה, מפני שהם באים מ"זיווג הנשיקות" של ז"א ונוקבא, זיווג רוחני לחלוטין שהשפע ממנו יורד שלב אחר שלב בסדר הרגיל של ההשתלשלות.

והרי נתבאר שבהשתלשלות אינו נמשך רק מבחי' חיצוניות החכמה משא"כ הולדת נש"י [נשמות ישראל] להיותם מזיווג גופני שהוא נמשך יותר במדרגה והוא גשמי בערך

והרי התבאר שבהשתלשלות נמשך רק בבחינת חיצוניות החכמה. לא כן בהולדת נשמות ישראל: מאחר שהן באות מזיווג גופני, הנמשך למדרגה נמוכה יותר והוא גשמי בערך,

מאחר שרק חיצוניות החכמה יורדת דרך ההשתלשלות, זהו כל מה שהמלאכים מקבלים. לעומת זאת, נשמות ישראל באות ממה שהקבלה מכנה "זיווג גופני" — זיווג שבמדרגה נמוכה יותר, והוא גשמי בערך.

הנה נעוץ סופו בתחלתו שבו דוקא נמשך הארת הפנימיות (ועי' בפ"י הראב"ד [הראב"ד] בס"י [בספר יצירה]³¹
גבי נעוץ סופן בתחלתו)³²

הרי "סופו נעוץ בתחלתו", ולכן דווקא בו נמשכת הארת הפנימיות. (ועיינו בפירוש הראב"ד לספר יצירה, על "סופן נעוץ בתחלתו".)

כאן חל מאמר ספר יצירה, "סופן נעוץ בתחלתו": הנקודה הנמוכה ביותר קשורה לנקודה הגבוהה ביותר, ולכן דווקא בזיווג הנמוך הזה נמשך אור הפנימיות. הטקסט מפנה לפירוש הראב"ד על מאמר זה (Sefer Yetzirah 1:7).

ויוכן זה עד"מ מנפש האדם שבדבור יש הארת והתלבשות השכל ע"י השתלשלות ממחשבה כו' והוא רק חיצוניות השכל בלבד מפני שהפנימי [שהפנימיות / שהפנימית] א"א לו להתלבש כלל בהשתלשלות

הדבר יוכן באמצעות משל מנפש האדם: בדיבור יש הארה והתלבשות של השכל, באמצעות השתלשלות מן המחשבה וכו'; אך זהו רק הצד החיצוני של השכל, מפני שהפנימיות אינה יכולה להתלבש כלל בהשתלשלות.

משל מנפש האדם: השכל מגיע לדיבור רק באמצעות ירידה הדרגתית, דרך המחשבה. מה שמגיע לדיבור הוא רק חיצוניות השכל, שכן הפנימיות אינה יכולה להיכנס כלל לתוך השתלשלות הדרגתית.

והרי אנו רואים שהמשכת הטפה הנולדת ממוח האב הוא מפנימי [מפנימיות / מפנימית] כח המשכיל עד שמוליד בדומה והוא פלאי לכאורה

ובכל זאת אנו רואים שהמשכת הטיפה הנוצרת ממוח האב היא מפנימיות כוח המשכיל, עד שהוא מוליד בדומה לו. ולכאורה זהו פלא,

ובכל זאת, הטיפה הנמשכת ממוח האב נושאת את הכוח הפנימי של שכלו, עד שהוא מוליד ילד הדומה לו. הדבר נראה מפתיע.

שהרי הדבור יותר רוחני³³ אלא שהיא הנותנת שהדבור להיותו רוחני וא"כ המשכת השכל בו הוא בדרך השתלשלות וקירוב ע"כ א"א רק בחי' חיצוניות

שהרי הדיבור רוחני יותר. אלא שזו עצמה הסיבה: מאחר שהדיבור רוחני, המשכת השכל לתוכו היא בדרך של השתלשלות וקרבה; לכן יכולה להימשך בו רק בחינת החיצוניות.

הדבר מפתיע מפני שהדיבור רוחני הרבה יותר מן הטיפה. אך זו עצמה הסיבה: בהיותו רוחני, הדיבור קרוב אל השכל ומקבל ממנו שלב אחר שלב, והשתלשלות הדרגתית כזו יכולה לשאת רק את החיצוניות.

אבל בבחי' גשמיות יוכל להיות השראת הפנימיות כו' וכמ"כ [וכמו כן] יוכן למשכיל למעלה להיות שהמלאכי [שהמלאכים] נולדי [נולדים] מזיווג רוחני שהוא בבחי' השתלשלות הם רק מבחי' חיצוניות

אבל בבחינת הגשמיות יכולה להיות השראת הפנימיות וכו'. וכך גם יכין המשכיל למעלה: מאחר שהמלאכים נולדים מזיווג רוחני, שהוא בבחינת השתלשלות, הם באים רק מבחינת החיצוניות;

דבר גשמי, שאינו חוליה בתוך ההשתלשלות ההדרגתית, יכול לשמש משכן לפנימיות. כך גם למעלה: המלאכים, שנולדים מזיווג רוחני המתנהל בדרך ההשתלשלות, מקבלים רק מן החיצוניות.

אבל נש"י [נשמות ישראל] שהם מזיווג גופני בחי' טפת אבא והיא דוקא מבחי' הפנימי' [הפנימיות / הפנימית] דחכמה ³⁴ כנ"ל (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ יונתי כו' המתחיל הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] נובלו' [נובלות] חכמה כו')

אבל נשמות ישראל, הבאות מזיווג גופני — בחינת טיפת אבא, חכמה — הן דווקא מבחינת פנימיות החכמה, כנזכר לעיל. (ועיינו במה שנכתב על כך בביאור לפסוק "יונתי" וכו', המתחיל "הנה ארז"ל נובלות חכמה" וכו').

נשמות ישראל, שנולדות מ"זיווג גופני", באות מ"טיפת אבא", כלומר מחכמה, ולכן הן באות מפנימיות החכמה. ההפניה היא לביאור על הפסוק "יונתי", הפותח במאמר חז"ל על "נובלות חכמה".

ולזה הטעם יובן מה שהנשמות דוקא יש בהן כח ההולדה ³⁵ אברהם הוליד ³⁶ ואין כן במלאכים והגם שממלאכים דבריאה מסתעפים מלאכים ביצירה זהו רק המשכת והתנוצצות בלבד מבריאה ליצירה

מטעם זה יובן מדוע דווקא לנשמות יש כוח הולדה, [כפי שנאמר:] "אברהם הוליד", ואילו אצל המלאכים אין הדבר כך. ואף שממלאכי עולם הבריאה מסתעפים מלאכים בעולם היצירה, אין זו אלא המשכה והתנוצצות בלבד מבריאה ליצירה,

הדבר מסביר מדוע לנשמות, ולא למלאכים, יש כוח הולדה, ככתוב: "אברהם הוליד" (בראשית כה, יט). אמנם מלאכי היצירה מסתעפים ממלאכי הבריאה, אך זו רק המשכה והתנוצצות — קרן אור העוברת מעולם לעולם.

כמו שמכל הבחי' דבריאה מסתעפים כמ"כ [כמו כן] ביצירה ומיצירה בעשי' [בעשיה] אבל לא שהמלאכים דבריאה או דיצירה עצמם יולידו כדוגמתן כו'

כשם שמכל הבחינות שבבריאה מסתעפות בחינות מקבילות ביצירה, ומיצירה בעשיה; אך אין פירוש הדבר שמלאכי הבריאה או היצירה עצמם מולידים מלאכים כמותם וכו'.

בדומה לכך, לכל בחינה בבריאה יש הסתעפות ביצירה, ולכל בחינה ביצירה — הסתעפות בעשיה. אין זו הולדה: מלאכי הבריאה או היצירה אינם מולידים בעצמם ישויות כמותם.

(כי לשון התנוצצות ענינו הארה בעלמא משא"כ הולדה שהיא המשכי המהות והתהוות בדומה לו ממש ויובן ענין התנוצצות ממ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער כסה"כ [כסא הכבוד] אורות המתנוצצים כו' איך מתנוצץ אור כו')

(המונח "התנוצצות" מציין הארה בלבד, ואילו הולדה היא המשכת המהות והתהוות של דבר הדומה למקורו ממש. עניין ההתנוצצות יובן ממה שכתוב בעץ חיים, שער כסא הכבוד: "אורות המתנוצצים" וכו', "איך מתנוצץ אור" וכו';

בסוגריים מוגדרים המונחים: התנוצצות היא הארה בלבד, ואילו הולדה ממשכה את המהות ומביאה להתהוות של דבר הדומה באמת למקורו. בעץ חיים, בשער כסא הכבוד, מדובר במובן זה על "אורות המתנוצצים".

אמנם הוא אור המתפשט מהם לא הם עצמם וע"ש כפ"א ואל תאמר כי תנהי"י [תפארת נצח הוד יסוד] עצמו כו' רק מאירין כו']

"אך זהו אור המתפשט מהם, ולא הם עצמם". ועיין שם בפרק א: "ואל תאמר כי תנהי"י עצמו" וכו', "רק מאירין" וכו'.

מה שמתנוצץ הוא אור המתפשט מאותן בחינות, ולא הבחינות עצמן. בפרק הראשון שם נאמר בדומה לכך שאין מדובר בתפארת, נצח, הוד ויסוד עצמם, אלא רק בהארתם.

וזהו מסבה הנ"ל להיות כי עיקר ההולדה הוא מצד הארת והתלבשות אור א"ס שמוליד ומשפיע מאין ליש ואור א"ס מלובש בחכמה³⁷ דוקא כמ"ש הוי' בחכמה

וזהו הטעם שנזכר לעיל: עיקר ההולדה נובע מהארת אור אין סוף ומהתלבשותו; הוא המוליד ומשפיע מאין ליש, ואור אין סוף מתלבש דווקא בחכמה, ככתוב: "הוי' בחכמה",

הטעם העמוק יותר הוא שכל ההולדה ממשיה נובעת מאור אין סוף, שרק הוא מביא דבר לידי מציאות יש מאין; ואור אין סוף מתלבש דווקא בחכמה, כפי שנאמר בפסוק: "הוי' בחכמה יסד ארץ" (משלי ג, ט).

והיינו בפנימיות החכמה ולזאת הנשמות מפני ששרשן מפנימיות החכמה יש בהם כח ההולדה שהוא ג"כ דוגמת בחי' כח א"ס שמאיש אי' יוכל להיות כמה דורות כו'

כלומר, בפנימיות החכמה. לכן יש לנשמות, ששורשן בפנימיות החכמה, כוח הולדה, הדומה גם לבחינת כוחו של אין סוף: מאדם אחד יכולים לבוא דורות רבים וכו'.

אור אין סוף מתלבש בפנימיות החכמה. לכן יש לנשמות, ששורשן שם, כוח הולדה, המשקף את כוחו האין-סופי של אין סוף: מאדם אחד באים דורות רבים.

וזהו ענין אור זרוע לצדיק³⁸ זורע צדקות כו' כמו שהזרוע גרעין אי' מוציא כמה וכמה גרעינים כו' מפני שזרוע בארץ שבה יש ג"כ כח ההולדה

וזהו ענין "אור זרוע לצדיק", "זרוע צדקות" וכו': כשם שמי שזרוע גרעין אחד מצמיח גרעינים רבים מאוד וכו', מפני שהגרעין נזרע בארץ, שגם בה יש כוח הולדה;

אותו רעיון ניכר בפסוק "אור זרוע לצדיק" (תהלים צז, יא) ובנוסח התפילה "זרוע צדקות": גרעין אחד שזרוע מצמיח גרעינים רבים. הדבר מתאפשר מפני שהוא נזרע בארץ, שגם בה יש כוח הולדה.

כי הכל היה מן העפר³⁹ וארץ ממנה יצא לחם⁴⁰ כתיב ולזאת יש כח ההולדה גם בבהמות מפני שניזון ות מצו מח שנצמח מהארץ כו'

שהרי הכול היה מן העפר, ונאמר: "וארץ ממנה יצא לחם". לכן יש כוח הולדה גם בבעלי חיים, משום שהם ניזונים מצמחים הצומחים מן הארץ וכו'.

כוחה של הארץ ניכר בפסוקים "הכול היה מן העפר" (קהלת ג, כ) ו"וארץ ממנה יצא לחם" (איוב כח, ה). גם בעלי חיים יכולים להתרבות, מפני שהם ניזונים מצמחים הצומחים מן הארץ.

וסיבת מציאות ח ההולדה בהארץ הוא משום שנעוץ תחלתן בסופן כנ"ל בענין הנשמות (ועמ"ש בפי שמות בד"ה הבאים ישרש⁴¹ בפי וענין אשה יראת⁴² ה' היא תתהלל)

והסיבה לכך שכוח ההולדה קיים בארץ היא ש"ראשיתם נעוצה בסופם", כפי שנאמר לעיל בענין הנשמות. (וראו גם מה שנכתב בפרשת שמות, במאמר הפותח במילים "הבאים ישרש", בביאור העניין של "אשה יראת ה' היא תתהלל".)

בארץ, שהיא הנמוכה מכול, קיים כוח זה משום ש"ראשיתם נעוצה בסופם", כפי שנאמר גם על הנשמות. כאן מפנים למאמר בפרשת שמות על הפסוק "הבאים ישרש יעקב" (ישעיהו כז, ו), שבו מבואר הפסוק "אשה יראת ה' היא תתהלל" (משלי לא, ל).

אבל המלאכים להיות שרשם מחיצוניות בלבד אין בהם כח ההולדה ולזאת ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שאין מלאך א' עושה שתי שליחות⁴³ משום שהוא בחי' עומד שכמו

אבל המלאכים, מכיוון ששורשם בחיצוניות בלבד, אין בהם כוח הולדה. לכן אמרו חז"ל שמלאך אחד אינו עושה שתי שליחויות, משום שהוא בבחינת "עומד": כשם

המלאכים, ששורשם בחיצוניות בלבד, אינם יכולים להוליד. משום כך אמרו חז"ל שמלאך אחד אינו מבצע שתי שליחויות: המלאך הוא "עומד", כלומר נשאר בדיוק כפי שהוא.

שהוא כך ישאר אם הוא בבחי' ומדרגה זו אין בו בחי' ומדרגה אחרת מפני שנמשך מבחי' האותיות וכמו שאות א' לא יוליד זולתו

שהוא כך, כך יישאר; אם הוא בבחינה ובמדרגה זו, אין בו בחינה ומדרגה אחרת, מפני שהוא נמשך מבחינת האותיות. וכשם שאות אחת אינה מולידה אות אחרת מלבדה,

המלאך נשאר בדרגה קבועה אחת ואין לו דרגה אחרת, מפני שהוא נמשך מבחינת האותיות, כלומר מן הדיבור האלוקי. אות אינה מולידה אות אחרת.

וגם בו עצמו לא יהיה הגדלה תוספת וגרעון שכמו שנמשך ממקורו כך ישאר כך המלאכים כו' (ועמ"ש מזה בד"ה אם בחקתי תלכו):^{44, 45}

גם בו עצמו לא יחולו גדילה, תוספת או גריעה; כשם שנמשך ממקורו, כך ישאר. כך הוא גם במלאכים וכו'. (וראו גם מה שנכתב על כך במאמר הפותח במילים "אם בחוקותי תלכו").

גם אות אינה גדלה, מתווספת או נגרעת; היא נשארת כפי שנמשכה ממקורה, וכך גם המלאכים. כאן מפנים למאמר "אם בחוקותי תלכו" (ויקרא כו, ג), להרחבה בעניין.

קטע 3 • 31

המלכות והיונה

3 וזהו ששים המה מלכות⁴⁶ תשבע"פ [תורה שבעל פה] היא מבחי' מל' דפה קרינן לה⁴⁷ והיינו בחי' המלי' שנעשה פרצוף בפ"ע [בפני עצמו]

וזהו [פירוש] "שישים המה מלכות": התורה שבעל פה היא מבחינת מלכות, שאנו קוראים לה "פה"; כלומר, בחינת המלכות שנעשית פרצוף בפני עצמו.

כעת מתבאר הפסוק הפותח. "שישים המה מלכות" הן התורה שבעל פה, שמקורה במלכות, הספירה הנקראת "פה", ובפרט במלכות כפרצוף נפרד בפני עצמו, ולא במלכות שבתוך ז"א.

והיא בחי' דבור העליון ושרשה מחיצוניות אבא כמשל השכל שבדבור וז"ש [וזהו שכתוב] נובלות חכמה⁴⁸ שלמעלה תורה נובלות בלבד ועלמות אין מספר

והיא בחינת הדיבור העליון, ושרשה בחיצוניות אבא, כלומר חכמה, בדומה לשכל שנמצא בדיבור. וזהו [פירוש] מה שכתוב: "נובלות חכמה שלמעלה תורה" — תורה היא רק בבחינת נובלות, הנושרות מן החכמה. "ועלמות אין מספר":

מלכות זו היא הדיבור העליון, ושרשה בחיצוניות אבא, כלומר חכמה, כשם שהדיבור נושא רק את החיצוניות של שכל האדם. משום כך מכנים חכמים את התורה "נובלות חכמה שלמעלה": היא מה שנושר מן החכמה, ולא פנימיותה.

היינו פרטי ההלכות ב"ש [בית שמאי] אומרים כך וב"ה [ובית הלל] אומרים כך כאו"א [כל אחד ואחד] לפי שרשו ומדרגתו זה בחסד ע"כ מכשיר הכל שיהיה בחי' עליות

כלומר, פרטי ההלכות: בית שמאי אומרים כך ובית הלל אומרים כך, כל אחד לפי שרשו ומדרגתו. זה הוא בחסד, ולכן מכשיר הכול, כדי שיהיה בבחינת עלייה;

"ועלמות אין מספר" הן פרטי ההלכה, שבהם בית שמאי ובית הלל נחלקים, כל אחד לפי שורש נשמתו ומדרגתו. מי ששורשו בחסד מכשיר ומתיר דברים, כדי שיוכלו לעלות.

וזה מגבורה וע"כ אוסר כלומר שאינו ראוי להתעלות כי לפי אופן המדה והחסד שכלב כך מדבר כו' ואותו אחד הוא מגבורה, ולכן הוא אוסר, כלומר, הדבר אינו ראוי לעלות. שכן לפי אופן המידה והחסד שכלב, כך האדם מדבר וכו'.

מי ששורשו בגבורה אוסר, כלומר, הדבר אינו ראוי לעלות. האדם מדבר בהתאם למידה שכלבו, וכך נבדלים פסקי ההלכה.

והלכות אלו הם לאין מספר שהם המשכות פרטיים מכללות החכמה דנוק' [דנוקבא] שהיא תשבע"פ [תורה שבעל פה] ונקראים בזהר נימין כו' ועכ"ז [ועם כל זה] אחת היא ⁴⁹ יונתי תמתי ^{50, 51, 52, 53, 54, 55, 56} תאומתי היינו כנס"י [כנסת ישראל] שהיא בתוך ז"א ונק' תאומה

והלכות אלו הן אין מספר, מפני שהן המשכות פרטיות מכללות החכמה של נוקבא, שהיא התורה שבעל פה; ובזהר הן נקראות "נימין" וכו'. ואף על פי כן, "אחת היא, יונתי תמתי" — נקרא "תאומתי": זו כנסת ישראל, שהיא בתוך ז"א ונקראת "תאומה".

ההלכות הרבות מספור מסתעפות מחכמת נוקבא, התורה שבעל פה בכללותה, והזהר מכנה אותן "נימין". אולם מעל כולן עומדת "אחת היא, יונתי תמתי", הנקראת "תאומתי": כנסת ישראל, המלכות שבתוך ז"א, השווה לו כתאומה.

(עיי' בזהר פ' ויצא קנ"ב ב' שמות דף י"ד ב' בשלח נ"א א' נ"ה א' נ"ב סע"ב [סוף עמוד ב] האזינו ר"צ סע"ב [סוף עמוד ב] חיי שרה קכ"ד ב' קכ"ה א')

(עיינו בזהר, Parshas Vayetztei, 152b; Shemos, page 14b; Beshalach, 51a, 55a, end of 52b; (Ha'azinu, end of 290b; Chayei Sarah, 124b, 125a

הסוגריים מציינים מקומות בזהר הדורשים את הפסוק "אחת היא, יונתי".

והוא בחי' יונתי עיניך יונים כד ז"א מסתכל במצחא מקבל ש"ע [ש"ע (370)] נהורין דהיינו שהוא בחי' הארה גבוה כ"כ [כל כך] שא"א להיות נמשך בז"א כ"א ע"י בחי' הסתכלות שהוא בחי' חיצוניות דוקא וזו בחינת "יונתי", "עיניך יונים": כאשר ז"א מסתכל במצח, הוא מקבל ש"ע נהורין, כלומר, הארה גבוהה כל כך שאי אפשר להמשיכה בז"א אלא באמצעות בחינת הסתכלות, שהיא דווקא בחינת החיצוניות.

כנסת ישראל היא גם "יונתי" במובן של "עיניך יונים". כאשר ז"א מסתכל במצח, הוא מקבל ש"ע נהורין — הארה גבוהה כל כך, שיכולה להגיע לז"א רק באמצעות הסתכלות, שהיא מגע בבחינת החיצוניות.

כי אי"א הוא מעולמות הא"ס שלמעלה מאצ"י וכמ"ש בזהר דעד חכמה נק' עולמות א"ס וז"ש [וזהו שכתוב] מצמיח ישועות מענין וישע אל הבל⁵⁷ והוא ענין ש"ע [ש"ע (370)] נהורין כו'

כי אריך אנפין הוא מן העולמות של אין סוף שלמעלה מאצילות, וכמו שכתוב בזהר, שעד חכמה נקראים "עולמות אין סוף". וזהו [פירוש] מה שכתוב "מצמיח ישועות", מלשון "וישע אל הבל"; וזהו ענין ש"ע נהורין וכו'.

הטעם הוא שאריך אנפין, שהמצח שלו נזכר כאן, שייך ל"עולמות אין סוף" שלמעלה מאצילות; הוזהר מכנה כך את כל מה שעד חכמה. את נוסח התפילה "מצמיח ישועות" מבינים לאור זאת: "ישועות" קשור ל"וישע" — הפניית המבט אל הבל — והאותיות שייך ועייין הן בגימטריה ש"ע, כנגד ש"ע נהורין.

(ועמ"ש מזה בביאור ע"פ חכלילי עינים⁵⁸ ובד"ה ואתחנן⁵⁹ גבי וא ראה את הארץ)⁶⁰ ולפיכך קרוין אחת שהיא בחי' מקבל מאחד היא בחי' כתר

(וראו מה שנכתב על כך בביאור על הפסוק "חכלילי עיניים", ובמאמר המתחיל "ואתחנן", בענין "ואראה את הארץ"). לכן היא נקראת "אחת", מפני שהיא בחינת המקבלת מן "אחד", שהיא בחינת כתר.

לאחר הפניות נוספות, הטקסט מסביר מדוע כנסת ישראל נקראת "אחת": היא מקבלת מן ה"אחד" — כתר, הכתר שמעל כל הספירות.

וזהו ענין תאומתי שוין בקומתן כו' כתר א' כו' וכמ"ש בס' הקבלה בפ"י מאמר אין אשה

וזהו עניינה של "תאומתי": "שוות בקומתן" וכו', "כתר אחד" וכו'. וכפי שנכתב בספרי הקבלה, בביאור האמירה "אין אשה אלא ליופי"

"תאומתי" פירושו שהיא וז"א "שוים בקומתם" וחולקים "כתר אחד". ספרי הקבלה מסבירים באותו קו את האמירה התלמודית "אין אשה אלא ליופי".

אלא ליופי⁶¹ שהטעם לסיבת מציאת היופי בנשים יותר מבאנשים הוא מחמת הארת הכתר שמאיר במלי' יותר כי נעוץ סופן כו' וגם לפי שצריכה שמירה כו'.

— ליופי: הסיבה לכך שהיופי מצוי בנשים יותר מבגברים היא שהארת כתר מאירה במלכות ביתר שאת, משום ש"נעוץ סופן" וכו'; וגם מפני שהיא זקוקה לשמירה וכו'.

היופי מצוי בנשים יותר מבגברים משום שאור הכתר מאיר במלכות, האחרונה שבספירות, ביתר שאת, שכן "סופן נעוץ בתחילתן". נוסף על כך נאמר שהיא זקוקה לשמירה.

קטע 4 • 41

למעלה מן התורה ולמטה ממנה

4 והי' [והרי זה] למעלה מבחי' ס' מלכות שהוא בחי' תורה שנק' נובלות בלבד כוי והוא ענין המבואר בגמ'

[בגמרא] בחסידים הראשונים⁶² שהיו שוהים בתפלתם ט שעות

וזה למעלה מבחינת "שישים מלכות", שהיא בחינת התורה, הנקראת רק "נובלות" וכי'. זהו העניין המבואר בגמרא על החסידים הראשונים, שהיו שוהים בתפילתם תשע שעות;

מדרגה זו של כנסת ישראל גבוהה מ"שישים מלכות" — התורה, שהיא רק "נובלות" של חכמה. הגמרא מספרת על החסידים הראשונים, שהיו שוהים בתפילה תשע שעות ביום, ושואלת כיצד נשמר לימוד התורה שלהם.

ולפי שחסידים היו תורתם נשמרת דהיינו שהיה בהם בחי' רעותא דליבא כחי' בצכ מאדך⁶³ בלי גבול ומכיוון שהיו חסידים, תורתם נשמרה; כלומר, הייתה בהם בחינת "רעותא דליבא" — בחינת "בכל מאודך", בלי גבול.

הגמרא משיבה שמכיוון שהיו חסידים, תורתם נשמרה. אדמו"ר הזקן מסביר שהייתה בהם "רעותא דליבא" — אהבה בלי גבול, בבחינת "בכל מאודך".

(והוא למעלה ממדרגת בכל נפשך שהוא כפי אופן הכלי כוי) שהוא בחי' כתר שלמעלה מתורה וע"כ ממילא היתה נשמרת כוי

(וזה למעלה ממדרגת "בכל נפשך", שהיא לפי אופן הכלי וכי'), והיא בחינת כתר, שלמעלה מהתורה; ולכן [תורתם] נשמרה מאליה וכי'.

אהבה זו גבוהה מ"בכל נפשך", שהיא אהבה לפי יכולתו של הכלי. היא מגיעה לכתר, שלמעלה מהתורה, ולכן תורתם נשמרה מאליה.

אבל מי שאין בו בחי' רעו"ד [רעותא דליבא] שיגיע למעלת ומדרגת הכתר ופנימיות החכמה א"כ התורה היא למעלה ממנו ובוזה הוא שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] ישראל מתקשראן באורייתא⁶⁴ והתורה נקראת חתן כוי:

אבל מי שאין בו בחינת רעותא דליבא שמגיעה למעלת ולמדרגת הכתר ופנימיות החכמה, הרי התורה למעלה ממנו. ועל כך אמרו חז"ל: "ישראל מתקשראן באורייתא", והתורה נקראת חתן וכי'.

מי שלא הגיע לרעותא דליבא זו, למדרגת הכתר ולפנימיות החכמה, נמצא למטה מהתורה. עליו נאמר "ישראל מתקשראן באורייתא", והתורה היא החתן; כך שני הצדדים שבשאלה שבפתיחה נכונים, כל אחד ביחס למדרגה אחרת.

בעבודה

המאמר לומד מן החסידים הראשונים: אהבת ה' "בכל מאדך", רעותא דליבא שאין לה גבול, מגיעה למדרגת כתר, שלמעלה מן התורה, ואז התורה של האדם משתמרת מאליה. מי שלא הגיע לכך עומד למטה מן התורה וקשור אליה.

שאלות לשיחה

1. איך יכולה התורה להיקרא גם כלת ישראל וגם חתן ישראל, וישראל להיות גם "קשורים בתורה" וגם למעלה ממנה?
2. מדוע השתלשלות הדרגתית יכולה להעביר רק את חיצוניות המקור שלה, בעוד שהגשמיות יכולה להכיל את הפנימיות?
3. מדוע יש לנשמות כוח הולדה ולמלאכים אין, ומה הדבר מלמד על שורש הנשמות?
4. מה ההבדל בין מלכות כפרצוף נפרד לבין המלכות שבז"א, וכיצד הוא מסביר את "שישים מלכות" ואת "אחת היא"?
5. מה מלמדת הגמרא על החסידים הראשונים ביחס שבין תפילה לשמירת לימוד התורה של האדם?

הערות

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

6 ישראל חתן והתורה כלה

הגמרא דורשת: "אל תקרי מורשה אלא מאורסה". התורה מאורסת לישראל, ומכאן שישראל הוא החתן והתורה היא הכלה.

Pesachim 49b:11-12 פסחים מ"ט ב:י"א-י"ב

גדולה שנאה ששונאין עמי הארץ לתלמיד חכם יותר משנאה ששונאין אומות העולם את ישראל, ונשותיהן יותר מהן. תנא שנה ופירש, יותר מכולן. תנו רבנן: ששה דברים נאמרו בעמי הארץ: אין מוסרין להן עדות. ואין מקבלין ממנו עדות. ואין מגליו להן סוד. ואין ממניין אותן אפטרופוס על היתומים. ואין ממניין אותן אפטרופוס על קופה של צדקה. ואין מתלוין עמהן בדרך. ויש אומרים: אף אין מכריזין על אבידתו.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

פסחים מט, ב.

7 "תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב". חז"ל דורשים את הפסוק כמתייחס לתורה ככלתו של ישראל.

Deuteronomy 33:4 דברים ל"ג:ד'

תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב:

Moses commanded us a law, An inheritance of the congregation of Jacob

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

8 ישראל מתקשראן באורייתא

הוהר מלמד שלוש מדרגות קשורות זו בזו: הקדוש ברוך הוא, התורה וישראל. מכך שישראל קשור לתורה משתמע שהתורה נעלית מהם.

Zohar III, 73a זח"ג עג, א

הערת קה"ת

זח"ג עג, א.

9 כמשורז"ל ע"פ ביום חתונתו

"...בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו". זהו הפסוק שחז"ל דורשים על מתן תורה.

Taanit 26b:6-7 תענית כ"ו ב:ו-ז'

וכן הוא אומר: "צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת לבו". "ביום חתנתו" — זה מתן תורה, "וביום שמחת לבו" — זה בנין בית המקדש, שייבנה במהרה בקיינו. גמי בשלשה פרקים בשנה כהנים נושאים את כפיהם כו'. תעניות ומעמדות מי איכא מוסף? חסורי מיחסר, והכי קתני: בשלשה פרקים כהנים נושאים את כפיהן כל זמן שמתפללין, ויש מהן ארבעה פעמים ביום — שחרית ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Song of Songs 3:11 שיר השירים ג:י"א

צאנה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת לבו:

1 לבאר הדברים ע"פ ששים המה

ההערה מפנה לרשימה נוספת של המאמר, שנשמרה בין מאמרי אדמו"ר הזקן משנת תקס"ח.

הערת קה"ת

הנחה אחרת בסה"מ תקס"ח ח"ב ע' תריד. קיצורים באוה"ת שה"ש כרך ג ע' תתקנז.

2 "שישים מלכות, ושמונים פילגשים, ועלמות אין מספר". זהו הפסוק שכל המאמר בא לבאר.

Song of Songs 6:8 שיר השירים ו:ח'

ששים המה מלכות ושמונים פילגשים ועלמות אין מספר:

There are threescore queens, And fourscore concubines, And maidens without number

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

3 ס' מלכות אלו ס' מסכתות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שהשיר עה"פ, במדבר"ר פ"ח, כא.

4 ס' מלכות אלו ס' מסכתות

גם כאן שישים המלכות הן שישים המסכתות; שמונים הפילגשים הן שמונים בתי מדרש בירושלים, והעלמות הן "משנה חיצונית" — דברי תורה שמחוץ למשנה.

Bamidbar Rabbah 18:21 במדבר רבה י"ח:כ"א

5 ס' מלכות אלו ס' מסכתות. ושמונים פילגשים אלו שמונים ברייתות. ועלמות אין מספר אלו הלכות

המדרש דורש את הפסוק על חלקי התורה: שישים המלכות הן שישים מסכתות של הלכות, שמונים הפילגשים הן שמונים הפרשיות של תורת כהנים, והעלמות שאין להן מספר הן התוספות שאינן פוסקות.

Shir HaShirim Rabbah 6:10-11 שיר השירים רבה ו:י-י"א

... בַּיָּמִים הָהֵם וּמִרְדְּכִי יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ, וְאַחֲרָהּ (אסתר ח, טו): וּמִרְדְּכִי יֵצֵא מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּלָבוֹשׁ מַלְכוּת. וְאַחֲרָהּ (אסתר ח, טו): לַיהוּדִים הָיְתָה אוֹרְהָ וְשִׁמְחָה וגו'. כְּמוֹ שֶׁחֵר, אִי מָה שֶׁחֵר זֶה שְׂאִין לוֹ צֵל, יָכוֹל אֶף יִשְׂרָאֵל כּוֹ, תִּלְמוּד לומר: יָפָה כְּלָבָנָה. אִי מָה הַלָּבָנָה הַזֶּה אִין אוֹרְהָ כְּרוּר כֶּף יִשְׂרָאֵל, תִּלְמוּד לומר: כְּרָה כְּחֶמֶה, הָדָא הוּא דְכְּתִיב (שופטים ה, לא): וְאַהֲבִיו כִּצְאָת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ, אִי מָה הַחֶמֶה קוֹפֶחֶת, יָכוֹל אֶף יִשְׂרָאֵל כּוֹ, תִּלְמוּד לומר: יָפָה כְּלָבָנָה, הָדָא ...

Who is she who appears like dawn, fair like the moon, pure "like the sun, formidable like banners?" (Song of Songs 6:10) "Who is she who appears like dawn?" There was an incident in which Rabbi Ḥiyya and Rabbi Shimon ben Ḥalafta were walking in the Arbel Valley in the early morning and they saw the light of dawn breaking. Rabbi Ḥiyya the Great said to Rabbi Shimon bar Ḥalafta: So will the redemption of Israel burst forth, as it is written: "Though I sit in darkness, ... the L-rd is

15 כשושנה כו' כן רעיתי

"כשושנה בין החוחים, כן רעיתי בין הבנות". זהו הפסוק שבו נפתח הזוהר.
Song of Songs 2:2 שיר השירים ב:ב'
כְּשׁוֹשָׁנָה בֵּין הַחֻחִים כֵּן רַעֲיָתִי בֵּין הַבָּנוֹת:
As a lily among thorns, So is my love among the daughters
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

16 בבאיור ע"פ והניף הכהן אותם

הקטע מראה שמה שגבוה יותר בשורשו יורד למטה יותר: ממלכת הדומם, הצומח והחי באה מעולם התוהו, הגבוה מן האדם, ולכן האדם מקבל מהם את חיותו. גם בתוך הממלכות האלה, מה שהיה גבוה יותר בתוהו ירד למטה יותר: הצומח, ששורשו גבוה משורש החי, נמצא מתחתיו ומזין אותו.
הערת קה"ת
לעיל פ' אמור לט, ג.

17 והניף הכהן אותם

"והניף הכהן אותם על לחם הביכורים". זהו הפסוק הפותח את הביאור שאדמו"ר הזקן מפנה אליו כאן.
Leviticus 23:20 ויקרא כ"ג:כ'
וְהִנִּיף הַכֹּהֵן אֹתָם עַל לֶחֶם הַבִּכּוּרִים תְּנוּפָה לִפְנֵי ה' עַל־שְׁנֵי כֶבֶשִׂים קֹדֶשׁ יִהְיוּ לַה' לִפְתָּח:
And the priest shall wave them with the bread of the first-fruits for a wave-offering before the L-RD, with the two lambs; they shall be holy to the L-RD for the priest
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18 ובד"ה הנה ים סוף

שם ים סוף הוא מלכות דאצילות, הדיבור העליון. אותיות הדיבור הן כלים לחכמה ולמדות, ובכל זאת הן מסתירות את הרעיון שבתוכן: ילד יכול לקרוא היטב כל מילה ובכל זאת לא להבין את המחשבה הפנימית. זו הנקודה הנוגעת כאן לפנימיות החכמה.
הערת קה"ת
לעיל פ' צו טז, ד.

19 ובביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר

הקטע מבחין בין אורות פנימיים לאורות מקיפים: התורה באה מחכמה ושורשה במוחא סתימאה של אריך אנפין, הנקרא אור פנימי, ואילו המצוות באות מגולגלתא שלו, האור המקיף.
הערת קה"ת
לעיל אחרי כח, ד.

20 כי ביום הזה יכפר

"כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם". הפסוק הפותח הסבר נוסף שאליו מתייחס כאן אדמו"ר הזקן.
Leviticus 16:30 ויקרא ט"ז:ל'
כִּי־בַיּוֹם הַזֶּה יִכָּפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ:
For on this day shall atonement be made for you, to cleanse you; from all your sins shall ye be clean before the L-RD
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath crowned him in the day of his espousals, And in the day of the gladness of his heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
תענית כו, ב. וראה שהש"ר ע"פ "ביום חתונתו" (שה"ש ג, יא).

10 ביום חתונתו

המדרש על הפסוק מפרש גם הוא את "ביום חתונתו" כמתן תורה בסני, ומוסיף: "והיו דומים לחתנים".
Shir HaShirim Rabbah 3:11 שיר השירים רבה ג:יא

11 בד"ה תורה צוה

שם אדמו"ר הזקן מרכז את המקורות הקוראים לישראל כלה: רש"י והמכילתא על כך שה' בא מסיני "כחתן היוצא לקראת כלה", והמדרש הדורש ש"ביום חתונתו" הוא הר סיני, שבו קיבלו ישראל את הקידושין. לאחר מכן הוא מביא את התשובה שמציעים אחדים: ביחס להקדוש ברוך הוא ישראל נקראים כלה, וביחס לתורה הם נקראים חתן.
הערת קה"ת
לעיל פ' וזאת הברכה צד, א (גם ד"ה זה הוא משנת תקס"ח).

12 מ"ש במ"ח

במאמר חג הסוכות שם, על "הדר בעצו" כפנימיות אהבת ה' לישראל, אדמו"ר הזקן מביא את אותה הוראה ממשנת חסידים (אורות דו"א, פרק ג, משנה ז) ומפנה חזרה למאמר זה על "שישים מלכות" לביאור העניין.
הערת קה"ת
ע"ל ח' דברים (פב, רע"ג). והוא במס' אורות דו"א (ספ"ג). [כ]. קטע מכאן מובא בסה"מ תרל"ח ע' ט.

13 ועי' בז"ה

ההערה מפרשת את קיצור הטקסט כ"זוהר הרקיע", פירוש על הזוהר, בפירושו למילות הפתיחה של הזוהר "כשושנה בין החוחים", שבהן השושנה היא כנסת ישראל.
הערת קה"ת
= זוהר הרקיע בהקדמת זוהר א, א.

14 כשושנה

ההקדמה לזוהר נפתחת בפסוק זה ואומרת שהשושנה היא כנסת ישראל. לפי הערת קה"ת, אדמו"ר הזקן מתכוון לדבריו של זוהר הרקיע על הקטע הזה.
Zohar, Introduction 1:1-2:4 ספר זוהר, הקדמה א:א-ב:ד'
1This chapter, a preliminary exposition of Gen. 1, serves to introduce the reader to the circle of R. Simeon and his colleagues, and to give him an idea of the scope and nature of their discussions. It is somewhat more discursive and fanciful than the main body of the Zohar. Rabbi Hizkiah opened his discourse with the text: As a lily among thorns, etc. (S.S. 2, 2). 'What', he said, 'does the lily symbolise? It symbolises the Community of Israel. As the lily among thorns is tinged ... with red and
The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

מהשכל וזהו שישאל עלו במחשבה". בהבא להלן ראה גם ס' מאמרי אדה"ז על ענינים ע' רמ. ביאור"ו לאדה"א ב, א, ה, ג, צח, ג.

31 כפי הראב"ד בס"י

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
פ"א, מ"ו.

32 נעוץ סופן בתחלתן

"עשר ספירות בלי מה, סופן נעוץ בתחילתן ותחילתן בסופן, כפתילה הקשורה בגחלת". אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להסביר כיצד הבחינה הנמוכה ביותר מקבלת את האור העליון ביותר.

Sefer Yetzirah 1:7 ספר יצירה א"ז

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן כשלחבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou count?

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

33 שהרי הדבור יותר רוחני

בגרסה האחרת של תורת המאמר מוסבר מדוע הדיבור רוחני יותר: הדיבור נמשך מאור השכל השורה במוח הגשמי, ואילו הטיפה נמשכת רק מן החומר הגשמי של המוח עצמו.

הערת קה"ת

"שהדבור הוא רוחני הרבה יותר גם מרוחנית הטפה שהרי הדיבור נמשך מאור השכל השורה בכלי המוחין הגשמי והטיפה נמשכת רק מבחי' גשם המוחין עצמן" — סה"מ תקס"ח ח"ב ע' תרטו.

34 שו"ה שהוא — אבל נש"י . . מבחי' הפנימי דחכמה

לפי ההערה, קטע מפסקה זו, המסתיים במילים "אבל נשמות ישראל... מפנימיות החכמה", מצוטט ב"יהל אור", פירושו של הצמח צדק לתהלים.

הערת קה"ת

מובא ביהל אור ע' תקצ. ראה אוה"ת יתרו כרך ח ע' ב'תקצו.

35 שהנשמות דוקא יש בהן כח ההולדה

בגרסה האחרת של תורת המאמר מוסבר באריכות מדוע דווקא לנשמות יש כוח הולדה.

הערת קה"ת

בארוכה בסה"מ תקס"ח ח"ב ע' תרטו. ראה ביאור"ו לכ"ק אדה"א ה, ד. אוה"ת תולדות קלו, ב. ויחי כרך ב תיא, ב. וראה גם בד"ה שמח תשמח תרנ"ז ע' 5 ואילך (סה"מ תרנ"ז ע' קט ואילך). ד"ה ואתם הדבקים תרפ"ו ע' רכו ואילך. וראה לקו"ש ח"י ע' 155 בנוגע לאוה"ע ומציין שם ללקו"ש ח"ח ע' 155 הערה 45.

36 אברהם הוליד

"ואלה תולדות יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק". מובא כדוגמה לכוחה של נשמה להוליד.

Genesis 25:19 בראשית כ"ה:י"ט

ואלה תולדות יצחק בן־אברהם אברהם הוליד את־יצחק:

And these are the generations of Isaac, Abraham's son: Abraham begot Isaac

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37 הוי' בחכמה

"הוי' בחכמה יסד ארץ". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כך שאור אין סוף מתלבש דווקא בחכמה.

Proverbs 3:19 משלי ג:י"ט

ה' בַּחֲכָמָה יִסַּד־אֶרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בְּתִבּוּנָה:

The L-RD by wisdom founded the earth; By understanding
He established the heavens

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

38 אור זרוע לצדיק

"אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה". האור "זרוע" כפי שזורעים זרע והוא מתרכה.

Psalms 97:11 תהילים צ"ז:יא

אור זָרַע לַצַּדִּיק וּלְיֹשְׁרֵי־לֵב שְׂמֵחָה:

Light is sown for the righteous, And gladness for the upright
in heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

39 הכל היה מן העפר

"הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר". מובא כדי להראות שמקורו של הכול הוא בארץ.

Ecclesiastes 3:20 קהלת ג:כ'

הַכֹּל הוֹלֵךְ אֶל־מָקוֹם אֶחָד הַכֹּל הָיָה מִן־הָעֶפֶר וְהַכֹּל שָׁב אֶל־הָעֶפֶר:

All go unto one place; all are of the dust, and all return to
dust

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

40 וארץ ממנה יצא לחם

"ארץ ממנה יצא לחם". הארץ מצמיחה גידולים, דבר המעיד על כוח ההולדה שבה.

Job 28:5 איוב כ"ח:ה'

אֶרֶץ מִמֶּנָּה יֵצֵא־לֶחֶם וְתַחְתֶּיהָ נִהְפָּה כְּמוֹ־אֵשׁ:

As for the earth, out of it cometh bread, And underneath it is
turned up as it were by fire

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

41 הבאים ישרש

"הבאים ישרש יעקב, יציץ ופרח ישראל". הפסוק הפותח את המאמר שאליו מתייחסים כאן.

Isaiah 27:6 ישעיהו כ"ז:ו'

הַבָּאִים יִשְׁרָשׁ יַעֲקֹב וְיִצְיָץ וּפְרַח יִשְׂרָאֵל וּמָלְאוּ פְנֵי־תֵבֶל תְּנוּבָה:

In days to come shall Jacob take root, Israel shall blossom
and bud; And the face of the world shall be filled with
fruitage

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

42 אשה יראת ה' היא תתהלל

"שקר חזן והבל היופי, אשה יראת הוי' היא תתהלל". הפסוק המתבאר במאמר שאליו מתייחסים כאן.

Proverbs 31:30 משלי ל"א:ל'

שָׁקֶר חֲזֹן וְהַבֵּל הַיּוֹפִי אִשָּׁה יִרְאַת־ה' הִיא תִתְהַלֵּל:

Grace is deceitful, and beauty is vain; But a woman that
feareth the L-RD, she shall be praised

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

43 עושה שתי שליחות

"אין מלאך אחד עושה שתי שליחות, ואין שני מלאכים עושים שליחות אחת". אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות שמלאך נשאר קבוע בדרגתו היחידה.

Bereshit Rabbah 50:2 בראשית רבה נ"ב:

(איוב כג) והוא באחד ומי ישיבנו ונפשו אותה ויעש - תנא, אין מלאך אחד עושה שתי שליחות, ולא שני מלאכים עושים שליחות אחת, ואת אמרת שני?! אלא, מיכאל אמר בשורתו ונסתלק, גבריאל נשתלח להפוך את סדום, ורפאל להציל את לוט. ויבואו שני המלאכים סדומה הכא את אמר מלאכים, ולהלן קורא אותן אנשים?! אלא, להלן שהיתה שכינה על גביהן, קראם אנשים, כיון שנסתלקה שכינה מעל גביהן, לבשו מלאכות. אמר רבי תנחומא, אמר רבי לוי: אברהם שהיה כחו יפה, נדמו לו בדמות אנשים, אבל לוט, על ידי שהיה כחו רע, נדמו לו

...

He acts through one, and who can respond to Him? His "soul desires and He performs" (Job 23:13) - it is taught: One angel does not perform two missions, and two angels do not perform one mission. Yet you say: "[The] two [angels came to Sodom]"? The explanation is that Mikhael gave his tidings and departed, Gavriel was dispatched to overturn Sodom, and Refael, to rescue Lot. "The two angels came to Sodom" - here it says "angels," but elsewhere, it characterizes them as ... "people" (Genesis 18:2). The explanation is

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

44 הערת קה"מ מפנה ל Song of Songs 1 למילים האלה.

Song of Songs 1 שיר השירים א'

45 אם בחקתי תלכו

"אם בחוקתי תלכו ואת מצוותי תשמרו". הפסוק הפותח את המאמר, שאליו מפנה כאן לעיון נוסף בנושא המלאכים.

Leviticus 26:3 ויקרא כ"ו:ג

אם־בְּחֻקֹּתַי תֵּלְכוּ וְאֶת־מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם:

If ye walk in My statutes, and keep My commandments, and do them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 3

46 "ששים הן המלכות, ושמונים הפילגשים, ועלמות אין מספר". כאן מוסבר שהמלכות הן התורה שבעל פה, מצד מלכות.

Song of Songs 6:8 שיר השירים ו':ח

שִׁשִּׁים הֵמָּה מְלָכוֹת וּשְׁמֹנִים פִּילְגָשִׁים וְעַלְמוֹת אֵין מִסְפָּר:

There are threescore queens, And fourscore concubines, And maidens without number

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

47 פה קרינו לה

בתפילתו של אליהו (פתח אליהו): "מלכות — פה, תורה שבעל פה פה אנו קוראים לה". אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות שהתורה שבעל פה היא מלכות, הדיבור העליון.

Tikkunei Zohar 17a תקוני זוהר י"ז א

48 נובלות חכמה

רבי אבין מוסיף לרשימת הדברים שהם "נובלות" של דבר שלמעלה מהם: "נובלות חכמה שלמעלה תורה". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כך שהתורה באה מחיצוניות החכמה.

Bereshit Rabbah 17:5 בראשית רבה י"ז:ה'

... נובלת מיתה - שינה; נובלת נבואה - חלום; נובלת העולם הבא - שבת. רבי אבין מוסיף: עוד תרתין: נובלת אורה של מעלה - גלגל חמה; נובלת חכמה של מעלה - תורה:

The L-rd G-d cast a deep slumber upon the man, and he" slept. He took one of his sides, and He closed it with flesh in its place [tahtena]" (Genesis 2:21). "The L-rd G-d cast [hipil] a deep slumber" - Rabbi Yehoshua of Sikhnin said in the name of Rabbi Levi: The beginning of downfall [mapala] is sleep. When a person sleeps, he does not toil in Torah and does not do any work. literally means, "He caused to fall down." Rav said: There are three slumbers: the slumber of ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

49 אחת היא

באדרא זוטא, בסוף דף 290b ובדף 291a, זוהר מדבר על שני התיאורים של הנקבה שמביא שלמה, ומחיל את "אחת היא לאמה" על הבחינה שלמעלה.

Zohar, Idra Zuta 19:77-87 ספר זוהר, האדרא זוטא י"ט:ע"ז-פ"ז

50 אחת היא יונתי תמתי

"אחת היא יונתי תמתי, אחת היא לאמה". כנסת ישראל, הניצבת למעלה משישים המלכות.

Song of Songs 6:9 שיר השירים ו':ט'

אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַמְתִּי אַחַת הִיא לְאִמָּה בָּרָה הִיא לְיוֹלֶדֶתָהּ רְאוּהָ בָנוֹת וַיֵּאֱשְׁרוּהָ מְלָכוֹת וּפִילְגָשִׁים וַיְהַלְלוּהָ:

My dove, my undefiled, is but one; She is the only one of her mother; She is the choice one of her that bore her. The daughters saw her, and called her happy; Yea, the queens and the concubines, and they praised her

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51 אחת היא יונתי תמתי

בפרשת ויצא אומר זוהר שבשביל משה הייתה רק "אחת היא יונתי", ולכן משה היה "בעל הבית".

Zohar, Vayetzei 14:95-15:115 ספר זוהר, ויצא י"ד:צ"ה-ט"ו:קט"ו

Observe that Jacob, when he sat by the well and saw the water rising up toward him, knew that there he would meet his destined wife; and so it was, as Scripture says: WHILE HE WAS YET SPEAKING WITH THEM, RACHEL CAME WITH HER FATHER S SHEEP. AND IT CAME TO PASS WHEN JACOB SAW RACHEL, ETC. It was the same with Moses, who, when he sat down by the well, as soon as he saw the water

rising toward him knew that there he would meet his des-
... ;tined wife
The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

52 אחת היא יונתי תמתי

בפרשת שמות מפרש הוזהר שהמלכות, הפילגשים והעלמות הן צבאות השמים, ו"אחת היא יונתי" היא השכינה הקדושה; הקדוש ברוך הוא לקח את כנסת ישראל לחלקו וקרא לה בפסוק זה.
Zohar, Shemot 25:240-26:249 ספר הוזהר, שמות כ"ה:ר"מ-כ"ו:רמ"ט
Then R. Eleazar opened his mouth and said: "Threescore queens are they, and fourscore concubines, and virgins without number" (S.S. 6, 8). The "threescore queens" are allegorical of the celestial heroic angels that are of the host of Geburah, and that attach themselves to the "shells" (k'lifoth, i.e. baser elements) of the holy congregation of Israel. The "fourscore concubines" signify the lower "klifoth" that have dominion in this world, and whose power is to the higher powers as one to a hundred. The "virgins without number" ... are those angelic
The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

53 אחת היא יונתי תמתי

בפרשת בשלח: מתוך אהבתו הגדולה לכנסת ישראל, הפקיד הקדוש ברוך הוא את הכול בידיה, באומרו "שישים הן המלכות... אחת היא יונתי", כמו מלך שמפקיד את כל ביתו בידי המלכה.
Zohar, Beshalach 12:147-155 ספר הוזהר, בשלח י"ב:קמ"ז-קנ"ה
Similarly, the Holy One, blessed be He, out of His great love for the Community of Israel (represented by the Shekinah) has entrusted everything to her (i.e. the Shekinah), proclaiming all the other nations to be of no account in comparison with her. "There are threescore queens, and fourscore concubines, and virgins without number; but my dove, my undefiled is but one" (S.S. 6, 8, 9). He resolved that His whole household be given into her keeping, and delivered to her all his armoury, all the lances, all the swords
The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

54 אחת היא יונתי תמתי

בפרשת בשלח, על איוב ט, כב, "אחת היא": ה"אחת" הזאת היא "אחת היא יונתי", שבאמצעותה הקדוש ברוך הוא מבצע את משפטיו למטה ולמעלה.
Zohar, Beshalach 13:178-14:190 ספר הוזהר, בשלח י"ג:קע"ח-יד:ק"צ
R. Hiya said: 'Job was thinking of Pharaoh when he said, "It is all one thing, therefore I said: He destroyeth the perfect and the wicked" (Job 9, 22). The words "it is all one thing" have an esoteric meaning. They refer to a certain Crown also referred to in the verse, "My love, my undefiled is but one" (VI, 9), and when G-d judges by means of this Crown, "then "He destroyeth the perfect and the wicked
The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

55 אחת היא יונתי תמתי

בפרשת בשלח, על "ויקח אחת מצלעותיו": "אחת" היא כמו "אחת היא יונתי" — הנקבה שהקדוש ברוך הוא השלים את יופייה והביאה אל אדם.
Zohar, Beshalach 16:230-241 ספר הוזהר, בשלח ט"ז:רמ"א-רמ"ב
Said R. Hiya: 'What did the Holy One do? He formed the female, perfected her beauty exceedingly, and brought her to Adam, as it is written: "And the L-rd G-d formed the side

(zela', cf. Ex. 26, 20) which he had taken from man into a
'woman" (Ibid. 22)
The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

56 אחת היא יונתי תמתי

בפרשת חיי שרה (124b-125a) נפתח מדרש הנעלם במילים "אחת היא יונתי תמתי", והוא שואל מדוע שיר השירים משתמש בלשון נקבה, ואילו התורה משתמשת בלשון זכר.
Zohar, Chayei Sara 10:60-18:142 ספר הוזהר, חיי שרה י"ט:י"ח-כ"א
AND SARAH DIED IN KIRYATH-ARBA, ETC. R. Abba said: 'Of Sarah alone among all women do we find recorded the number of her days and years and the length of her life and the place where she was buried. All this was to show that the like of Sarah was not to be found among all the women of the world. You may object that we find a somewhat similar record in connection with Miriam, of whom it is written, ... "And Miriam died there, and was buried there" (Num. 20
The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

57 וישע אל הבל

"והווי שעה אל הבל ואל מנחתו". ו"ישע", כלומר "פנה [את מבטו]", קשור לישועות ולאור של 370.
Genesis 4:4 בראשית ד:ד
וְהִבֵּל הָבִיא גִּם־הוּא מִבְּכֹרוֹת צֹאנוּ וּמִחֻלָּהֶן וַיֵּשַׁע ה' אֶל־הִבֵּל וְאֶל־מִנְחָתוֹ:
And Abel, he also brought of the firstlings of his flock and of the fat thereof. And the L-RD had respect unto Abel and to his offering
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

58 ככלילי עינים

"ככלילי עינים מיי". הפסוק הפותח את הביאור שנוכר כאן.
Genesis 49:12 בראשית מ"ט:י"ב
כְּכִלְיֵי עֵינִים מֵיָּין וְלִכְוֹשָׁנִים מִחֵלֶב:
His eyes shall be red with wine, And his teeth white with milk
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

59 ואתחנן

"ואתחנן אל הווי בעת ההיא". הפסוק הפותח את המאמר שנוכר כאן.
Deuteronomy 3:23 דברים ג:כ"ג
וְאֶתְחַנֵּן אֶל־ה' בְּעֵת הַהִיא לֵאמֹר:
:And I besought the L-RD at that time, saying
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

60 וא ראה את הארץ

"אעברה נא ואראה את הארץ הטובה". אלה הן מילות בקשתו של משה הנידונות במאמר ההוא.
Deuteronomy 3:25 דברים ג:כ"ה
אֶעְבְּרָה־נָא וְאֶרְאֶה אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הַיָּרֵךְ הַטּוֹב הַזֶּה וְהִלָּכְנָה:
Let me go over, I pray Thee, and see the good land that is beyond the Jordan, that goodly hill-country, and Lebanon
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

61 אין אשה אלא ליופי

רבי חייא לימד: "אין אשה אלא ליופי". אדמו"ר הזקן מביא את הסבר המקובלים למאמר זה: אור הכתר מאיר יותר במלכות.

Ketubot 59b:9 כתובות נ"ט ב:ט'

מתניתין דלא כרבי חייא, דתני רבי חייא: אין אשה אלא ליופי, אין אשה אלא לבנים. ותני רבי חייא: אין אשה אלא לתכשיטי אשה. ותני רבי חייא: הרוצה שיעדן את אשתו — ילבישנה פלי פשתן. הרוצה שילבין את בתו — יאכילנה אפרוחים וישקנה חלב סמוך לפירקה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

פסקה 4

62 בגמרא בחסידים הראשונים

החסידים הראשונים היו שוהים בתפילה תשע שעות ביום; הגמרא שואלת כיצד נשמרה תורתם, ומשיבה: "מפני שהיו חסידים, נשמרה תורתם".

Berakhot 32b:20-22 ברכות ל"ב ב:כ"ב

חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת: מנא הני מילי? אמר רבי יהושע בן לוי, אמר קרא: "אשרי יושבי ביתך". ואמר רבי יהושע בן לוי: המתפלל צריך לשהות שעה אחת אחר תפלתו, שנאמר: "אך צדיקים יודו לשמך וישבו ישרים את פניך".

The pious men of old used to wait an hour. Whence is this? R. Joshua b. Levi said : The Scriptures state, "Happy are they that dwell in Thy house" (Ps. lxxxiv, 5). R. Joshua b. Levi also said : He who prays should wait an hour after his prayer ; as it is said, "Surely the righteous shall give thanks unto Thy name, the upright shall dwell in Thy presence" (ibid. cxl. 14).

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות לב, ב. וראה ג"כ אוה"ת במדבר ע' אע"פ. נ"ך ע' מב.

63 בצכ מאדך

"ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך". "בכל מאדך" היא אהבה ללא גבול, למעלה מ"בכל נפשך".

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה'

ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

64 ישראל מתקשראן באורייתא

הזוהר מלמד שהקדוש ברוך הוא, התורה וישראל קשורים זה בזה. כאן מתואר מי שלא הגיע למדרגת כתר, ועבורו התורה נמצאת למעלה ממנו.

Zohar, Achrei Mot 49:296-50:305 ספר הזוהר, אחרי מות מ"ט:רצ"ו-נ:ש"ה

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); Midrash Rabbah -- TE (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. [/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309) [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/)

מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/likutei-torah/shir-hashirim/31/](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/shir-hashirim/31/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק